

Léleknyavalyák

avagy az öngyilkolás s egyéb elveszejtő szerek természetéről

regényrészlet

Ha most az embervizsgáló végigtekint az emberiség könnyel áztatott és vérrel beszenyeztetett vándorútján, mit a történetbúvár a *világ* történelmének szeret állítani, mintha legalábbis nem az ember, hanem a világ beszélne annyi fájdalom és sóhajban, aztán e sokat szenvedett nemzet még be sem forrt sebeire vet egy pillantást, bizony megcsalódik előzetes várakozásában. Arra a tüneményre, mit az elmúlt esztendőök során szemeink elé bűvölt a kíméletlen sors, nehezen tudna magyarázatot adni a tudománya megszokott szerszámaival a pszichológ. Mert mivel is lehetne megindokolni, hogy azokat a férfiúkat, kiket két esztendő előtt még a csatatér halálszántotta mezején ére a tavasz meg még a nyár is, most mezei szorgalmatosságaik és családi tűzhelyeik mellé, ki-ki nyugalomba visszahúzódva lelhetjük föl újra, mintha mi sem történt volna. Mintha nem vesztette volna el testvér a testvérét, apa a fiát, mintha a két esztendő óta most újra feltört ugart nem áztatta volna annyi honfivér. Ki tudja, talán csak hogy zsírosabb legyen a föld, s rajta dúsabb a termés. Ki a megmondhatója, talán tényleg az az Isten rendelése a világnak ebben a zugában, hogy az időről-időre vérrel öntözött mező képes csak bőven termő gabonával táplálni a megannyi eljövendő életet.

Mert hogyan lehetséges az, tehetni föl a kérdést, hogy a már-már önmaga meggyilkolásáig felizgatott nemzet, mint egy varázsvessző suhintására, újra a bölcs önmérséklet és józan nyugalom állapotában éldeli mindennapjait? A fényűző kastélytól az egyszerű pór kunyhójáig nem található egyetlen forrongó keblet, egyetlen bosszútervet szövögető elmét. A vért túlzásig hevítő, a velőt megrendítő, az idegeket pattanásig feszítő rajongás egycsapásra tovatűnt, mint forróhideg lázalom, és helyébe a nép bölcs számítása és karakteri nyugalma költözött. Mert ilyen ez a nemzet, ha fölhevíti testét igazságtalan sérelem, vagy éppen ábrándos demagógok felelőtlen ígéretei, képes önmaga feláldozásával kiállni a jó ügyért, vagy követni a lángoszlopot, melyet az Úr ez vagy amaz próféta képében látszék elébe állítani, de aztán ugyanolyan könnyen talál vissza – akár mert sérelmét orvosolva célját elérte, akár mert kitapasztalta prófétáinak hamisságát – a józan okosság útjára.

Mert ilyen nehezen kiismerhető ez a nemzet és ilyen makacsul önfejű ez a nép, hogy még a pszichológ tudománya is megáll szemlélve jelleme sajátlagos káprázatát.

Így történhete meg azon jelenés, hogy annak a bizonyos második esztendőnek az amúgy mégiscsak szomorúságtól borongós ősze sem hozza semmi olyast, amiről aztán később megemlékezhetek volna az emberek. Sem jót, sem rosszat, bár

ha őszinték akarunk lenni magunkhoz, egyszerűen azt kellene mondanunk, hogy semmiféle változást. (Mert igazán csak ezek maradnak meg a hálátlan utókor emlékezetében, a csapások vagy diadalok, nem az eseménytelen hétköznapok, mit a világ boldogabbik felébe születtek egyszerűen csak éleletnek hívnak a maguk nyelvén.) Így aztán nem csupán az emlékezésre nem adott okot semmi, de igazság szerint a felejtésre sem. Mintha vékony és opálosan áttetsző, nyálkás hártával vontatva volna be az idő a múltat, sajátos fénytörésben torzítván mindent, mi megtörtént, és ködképként láttatva mindent, mi megtörténhetett volna.

A levelek persze megsápadtak a fákon most is, aztán egyik a másik után először csak lassan, szinte észrevétlenül pergett alá a bágyadt napfényben, hogy aztán majd egyetlen hideg éjszakán lehulljanak egyszerre mind – mintha csak valaki megelégné ezt a lassú és hosszadalmas haldoklást – újra ugyanúgy, mint mindig, amióta egyáltalán számon tartá bárki is ezt a pompázatos és szemérmetlen haláltáncot. Hogy aztán újra ráboruljon az amúgy nyüzsgő városra a tél beállta előtti csönd, várva a havat, s, akárhogyan is szépítgetnénk, vele együtt a sokakat beárnyékoló halált.

Pedig akkor már régóta szóbeszéd tárgya volt városszerte, úgy is mondhatnánk, ha ragaszkodni akarnánk a tényekhez, márpedig azzal a feltett szándékkal ragadtunk tollat, hogy semmit hozzá ne tegyünk, vagy el ne vegyünk a történelemből, hogy bizony afféle nyílt titok vala, amiről csak az nem vett tudomást, aki végképp nem törődött a bűvópatakként azért mégiscsak csordogáló társasági életnek sem az aprócseprő, sem pedig a jelentékenyebb eseményeivel. Mert igazából akkoriban számosan akadtak olyanok, kik végképp elveszték érdeklődésüket minden iránt, még – ki kell mondanunk, bár semmiképpen sem szeretnénk igazságtalanul ítélkezni senki felett – kétségek közt hányódó embertársainak sorsa iránt is. És bizony ezekben az időkben sokan azt választották mintegy önvédelem gyanánt, s hogy ne lássák a szemük előtt beálló feltartóztatathatlan változásokat, hogy behúzódtak – és itt talán megbocsájtja a kedves olvasó, ha azt mondjuk, akár csigák a házaikba – szűk kis világuk küszöbén túlra, hogy magukra csukván az ajtót, ablakot, meredt mozdulatlanságba gubózva várakozzanak, talán maguk sem tudták volna megmondani, hogy mire. Sőt még a zsalugátereket is behajtották sokan egyszer s mindenkorra, mert köztük az a szóbeszéd járta, hogy odakint csak a sötét leskelődik, hogy észrevétlenül beszivárogozjon a hanyag gondatlansággal elhúzott függönyök résein, sőt a megereszkedett spaletták alatt, átítatva mindent, mit még elevennek talál. Ha valami, hát talán ezek a lehunyt szemű házak méltán jellemezhetik e kor mindenre rátelepedő néma szomorúságát.

Bár hogy ez a szóban forgó esemény, mit fentebb volt alkalmunk említeni, amolyan aprócseprő dolog lett volna, közel sem állította soha senki. Tulajdonképpen a nyár utolsó hónapjában már másról sem suttoztak kisebb nagyobb társaságokban, leányzúroknak és theadélutánoknak álcázott összejöveteleken, vagy éppen a belvárosi úri salonokban. Akadtak számosan, akik megbotránkozva ecsetelék erkölcsi fenntartásukat, hogy pont ezekben a vészterhes időkben, és pont ezek a vigaszra váró nemzet előtt így vagy amúgy, de mégiscsak ismert személyiségek. De voltak olyanok is, akik mindentudó mosollyal biztosítottak róla, hogy ők már régóta sejtették a dolgot, és hogy valójában nincsen semmi kifogásuk ellene, mert ugyebár az élet él és élni akar, hogy ezzel a

bonmot-val fejezzék ki magukat, bár azt már egyikük sem tudta volna megmondani, hogy melyik antik aukortól is származik az akkoriban sokat idézett mondanás. Akár így, akár úgy foglaltak állást az emberek, az bizonyos, hogy valahogy senkit sem hagyott hidegen a hír. Sőt, az a helyzet, hogy bennfentesek legfeljebb a pontos időpontot tarták kétségesnek, mert abban szinte mindenki biztos volt, és ebben a legtájékozottabbak is egyetértettek, hogy még ezen az őszen sor kell, hogy kerüljön a dologra, mert különben tényleg nem értik a szív igaz szavát. És most tessék, itt van, a napnál is világosabban, akárki láthatja, még a folyton tá-máskodók és akadémikusok is, hogy szeptember 24. a kijelölt dátum!

Ha Hummel József nyugalmazott városi alkapitány egy kicsit is ügyelt volna a városszerte keringő *szóbeszédre* – hogy semmi szín alatt ne kelljen szájára vennie a *pletyka* kifejezést, amit szószátyár vászoncelédek és méltóságukat aprópénzre váltó, unatkozó úri hölgyek alantas társasági elfoglaltságának tartott csupán –, most biztosan nem égette volna meg magát a kézfejére lötytyintett reggeli feketéjével. Hummel József fölszisszent a váratlan és teljességgel indokolatlan-nak tűnő fájdalomra, sőt talán még egy félbeharapott káromkodás is kiszaladt a száján, de szerencsére rajta kívül senki sem tartózkodott a dohányzóban, ki tanúja lehetett volna annak a példátlan esetnek, hogy így megfélemezék magáról. Hummel József rendszerint itt, a nap bizonyos szakáiban dohányzó szobává előléptetett salonban szokta volt elkölteni kávéját a ropogásra vasalt reggeli újságja áttekintése közben, mialatt lélekben a nap első szivarjának örömteli meggyújtására, hogy ne mondjuk, mindennapi szertartására készülődött. Merthogy Hummel is pontosan tudta, hiszen az elmúlt évek tapasztalatai nem tűnének tova nyomtalanul, hogy így fogalmazzon, mindig a nap legelső szivarja a legízle-tesebb, ennek füstje a legéte-ribb, hogy szinte szárnyra kap tőle a lélek, és elbódul tőle az elme. Öreg inasának – akit becsületes nevén Hajós Lőrincznek hívtak, de Hummel csak „Lőr, kérem”-ként szokott szólítani – amellet hogy odakészíté a kis, kör alakú asztalkára a szivarvágót, a szivaros dobozt, a meggyújtáshoz szükséges bambuszpálcát, a nem túl erős, de nem is túl híg feketét, szigorúan cukor nélkül egy leheletnyi konyakkal meglötytyintve, elmaradhatatlan reggeli kötelessége volt a lapok forró vasalóval való átsimítása is. Hummel József ugyanis mindennél jobban szerette, no, itt talán túloztunk egy kicsit, mert a szivarnál semmit sem szeretett jobban, a ropogósan friss, nyomdaszagot árasztó lapok illatát, mit némileg ellentmondásosan a vasaló szinte izzó fémtalpa tudott igazán újra életre kelteni a számára. Az az igazság, hogy e nélkül, no meg persze az első szivarjának édes aromája nélkül el se tudta volna képzelni, hogy miként és miért is kel-lene elkezdenie egy újabb hosszú napot ebben a rendet és békét ígérő, de valahogy-gyan mégiscsak komorságot árasztó mindenségben.

Máig nem szívesen gondol vissza azokra az időkre, midőn csak amolyan hor-dároknak való, olcsó papír cigarrókat lehetett beszerezni, nyugodtan mondhat-juk, hogy *szinte* országszerte, amelyek túlon-túl gyorsan égtek, és ráadásul a pa-pírtól, mibe a dohányt tömték, bizony elviselhetetlenül émelygett az ember, mindennek tetejébe pedig mindezt ócska és minden nemes ízt nélkülöző magyar kapadohányból. Máig nem sikerült megértenie, hogy mégis milyen szándékok motiválhatták annak idején a rebellis kormányzatot, amikor ellehetetleníté a kül-földi dohányáru behozatalát azzal, hogy megengedte, sőt – engedtesék meg ne-

ki, hogy a történetek megvilágosító fényében kimondja – egyenesen *bátorította*, hogy boldog boldogtalan nyakló nélkül termeljen dohányt, elárasztván a piacot olcsó termékkel, ezzel kiszorítván a minőségi dohányárut az egész jobb sorsa érdemes hazából. Nehéz idők jártak akkoriban, gondolta Hummel, és örült annak, hogy vége azoknak a bizonyos mindent felforgató negyvenes éveknél, és ha minden a maga kerékvágásában halad, talán nem is következhet el többet ilyen időszak ebben az annyi fájdalomtól megkínzott hazában, és abban is majdnem biztos volt, hogy ez a hiba a dohánytermelés terén nem kis mértékben járult hozzá a végül elkerülhetetlenül bekövetkező bukáshoz. Kibőjtöltük, szokta volt mondani, amúgy félig tréfásan, de lelke mélyén nagyon is alaposan megfontolt szentenciózussággal a szokásos pénteki tarokkpartin, isteni havannák pófékelése közepette. Mert arra tényleg nem tud evilági magyarázatot adni, szokta megtoldani mondandóját, hogy mégis miből gondolták az akkori illetékesek, hogy bárhol, bármely égőv alatt megteremhet az igazán ízletes dohány, amely nem kaparja a torkot, és nehezíti el a mellet, hanem egyenesen felszabadítja az észrevétlenül lerakódó keserűségét a honfikebelből. Jól is néznénk ki, dohogott immár magában a nyugalmazott alkapitány, még hogy dohányt ez alatt az égőv alatt. És hálás szívvel gondolt a nem régiben kihirdetett igen okos és előrelátó törvényre, mely végre valahára állami monopóliummá tevő e nemes növény termesztését és forgalmazását, mert mégis hogy néz az ki, hogy mindenki csak úgy szíre-szóra termelhesen és árusíthasson dohányárut a minőség mindennemű garanciája nélkül. Hummel örült, hogy ezentúl biztosított lesz szivarkészletének minőségi utánpótlása, hiszen március óta, szinte a törvény hatályba lépésének pillanatától fogva újra lehetett kapni a gyarmatáru kereskedésekben jó *Ramón Allonest* a mindennapokra, vagy esetenként megengedhet magának akár egy-egy szálat az újabban fölfedezett *El Rey Del Mundó*ból is, de persze csak a jelesebb ünnepeken. Mindenesetre nem is tagadhatná, hogy nem kis jó érzéssel tölté el a szivargyújtás gondolata, és olyan időket éltünk akkoron, midőn minden apróságnak örülni kellett, ha már egyszer így alakult a helyzet, ráadásul a szivar egyáltalán nem számított apróságnak.

Valójában nem is érti, hogyan lötytenhetett a kézfejére a forró fekete, mert azt korántsem foghatja rá senki, hogy amolyan kapkodós, hirtelentermészetű, netalántán meggondolatlan ember volna, erről egész eddigi élete és a főhercegi fenség által nem érdemtelenül kitüntetett pályája is ékesen tanúskodhat.

Szép ünnepség volt ott a Városháza dísztermében, ahol megjelent a polgármester maga is más nagyhatalmú notabilitások társaságában, igaz, a főherceg őfőméltósága a maga személyében nem tisztelheté meg a jelenlévőket, de Hauer báró által tolmácsolt dicsérő szavai így is mélyen a szívébe vésődtek, hogy szinte könnyekig meghatódott, ha szabad ezt mondania egy javakorabeli embernek. A haza oltárára letett önzetlen áldozata valamint a trón és a magas uralkodói család melletti töretlen hűsége nemzedékek számára mutathat példát ezekben a nehéz és a hűség útján járó honfikebelben dúló keserűségtől sem mentes időkben. Mert azokban a vészterhes napokban, midőn a legjobb elméket és a leghívebb szíveket is szirénhangokkal csaltható tévutakra a nemzet és haza iránti túlhevült rajongás, vagy megint másokat az önző és hiú érvényesülési vágy, alig maradt józan és megfontolt elme, amely nem engede sem az elvakultság ezen csábhang-

jainak, sem a könnyű boldogulás vonzerejének, és kitartott a legsötétebb időkben is egyedüli iránymutató fároszként világító uralkodói akarat mellett. Mert a chaos ezerfejű Hydrájától fenyegettetvén, a vér szagától megittasult Chymérával vívva, ki más is jelenthetne biztos pontot ebben a rettenetes gygantomachiában, mint az Isten kegyelméből felkent, és Isten akaratát a nemzet felé közvetítő uralkodó személye maga. Mert lám-lám az egymásnak feszülő akaratok zűrzavara a teljes felbomlás felé, hogy ne mondja a báró, már-már a sír szélére taszítja a nemzetet, ahol nem várt volna rá más csak a nagy nemzeti költőnk által oly keservesen megjósolt nagyszerű halál, ha nincs az uralkodói bölcsesség és előrelátás. De szerencsére itt voltak, és éberen őrködének a Hummel Józsefek, ha szabad így kifejeznie magát, kiket nem tántorított el sem ígéret, sem fenyegetés, és még a trónfosztás legsötétebb óráiban is tudták, mi a dolguk, tudták, kinek tartozának hűséggel, és tették, amit tenniük kell. Most pedig engedtessek meg neki, már-mint a bárónak, hogy megköszönje a főherceg és egyben az egész uralkodói család, valamint a józanságát megőrző nemzet maradékának a nevében, hogy ő, Hummel József segített visszatántorítani az öngyilkolás dühében őrjöngve a sír felé tántorgó hazát a végső pusztulástól.

Hummel József ha legbelül érzett is némi kényelmetlen feszengést Hauer báró beszédének némely túlzásai miatt, nem tagadhatta önmaga előtt sem, hogy bizony jólesének neki ezek a – persze ő is belátta – talán tényleg túlzottan is elragadtatott szavak.

Szóval nem valami hirtelen mozdulat nyomán lötyyenhetett a forró fekete a kézfejére, hanem inkább éppen a túlzott belefeledkezés, vagy inkább a rácsodálkozás töprengésre készítő mélézása nyomán feledkezhetett meg egy pillanatra az elegánsan mindig két ujjal tartott csészéről és annak így meglehetősen ingatag egyensúlyi helyzetéről. Hummel Józsefnek ugyanis volt egy rossz, de legalábbis nem túl elegáns szokása, amennyiben a végéről, a társasági hírek felől kezdé olvasni az újságot, talán hogy előbb túl legyen az őt annyira nem érdeklő, ezért aztán felejthetőnek gondolt, halálozási, születési és házassági híreken. Ráadásul nem érdekelték különösebben a fényes salonokban tartott estélyekről szóló beszámolók, vagy természetesen a báli tudósítások sem, bár ez utóbbiakból mostanában, és ezt be kell látnia, nem túlságosan sok akadt.

Igazából nem nagyon járt el ő sehová a szokásos pénteki tarokkpartin kívül, úgy érzi, ez egészen kielégíti az ő társaság iránti igényét, és valahogy nem is vágyott többre. Talán nem túlzás azt állítani, hogy féltette a nyugalalmazása óta oly nehezen kivívott lelki békéjét, mert azt azért látta, hogy hiába minden nemes kormányzati szándék, még messze nem került vissza a nemzet abba a nyugalomba, amelyből felelőtlen és eszement szónokok és önmagukat fényező, majd a hazát magára hagyó hiú és önjelölt próféták kiragadták. Így aztán akárhová fordult a látszólag nyugodtnak tűnő felszín alatt még mindig zavaros, és hogy így fejezze ki magát, nyugtalan volt a mély, amely bizony gyilkos örvényekkel fenyegette a vigyázatlan lelkeket. És minthogy ő nagyon is vigyázott magára, a lelkinyugalomra meg kíváltképpen, inkább kerülé, ha egy módja volt rá, az emberekkel való szorosabb és a kötelező udvariassági formulákon túlmutató kapcsolattartást azon a régi és kipróbált tarokktársaságon kívül tehát, kikkel azonban – mintha csak valamiféle titkos egyezés lett volna ez köztük – soha nem

érintették sem a politikát, sem a közügyeknek egyéb fajait. Kizárólag a tarokk és a jó szivarok dicséretére korlátozódtak jócskán a szombat hajnalba nyúló pénteki együttléteik.

Most azonban egy régen hallott név olvastán, mintha ez a nehezen kiküzdött, és még nagyobb erőfeszítés árán megtartott nyugalma egy csapásra, ha nem is elillant, mert azt azért ő maga is túlzásnak érezte, de legalábbis egy pillanatra megrendült volna. Ráadásul mindez a reggeli kedvenc lapja leghátsó oldalának, a társasági hírek rovatának az olvasása közben, amit – bár arra mindig is vigyázott, hogy az újság egyéb rovatainak minden betűjét alaposan elolvassa – éppen csak átfutni óhajtott a szemével, mielőtt a mostanában inkább az üdvös konszolidációt, mint az újabb válságot előrevetítő komoly gazdasági hírekbe mélyedne. De ahogy átsiklott a főfájás elleni és egyéb, például csúzt és isiást egy csapásra kikúráló, sőt az aranyeret is kezelő három az egyben csodaszerek hirdetésein, egyszeriben csak megakadt a szeme egy néhány éve már nem hallott néven, mégpedig éppen a társasági hírek rovatban, amit nem kisebb értetlenséggel vett tudomásul, mint magának a névnek a váratlan felbukkanását. Egy szóval valószínűsíthetően ez a kettősség okozhatta azt az átmeneti elmélázást, ami a csésze megbillenéséhez és végső soron kézfejének leforrzásához vezetett.

Hummel József ugyan hirtelenjében az öreg inasa után akart kiáltani, mint mindig, ha valamely megoldandó nehézséggel találta magát szemben, hogy „Lőr, kérem, törölje fel a padlót”, vagy „Lőr, kérem, kihűlt a leves”, de ezúttal fogta a gondosan összehajtogatott és a kávé készlet mellé helyezett szalvétát, és a maga törölte le kézfejéről a kávéfoltot. Miután pedig megbizonyosodott róla, hogy sem a kezelőjére, sem császárkabátjára nem került a barna léből, nekilátott a reggel fénypontjának számító szivar meggyújtásának, minden túlzás nélkül mondhatjuk, ünnepi és áhítatos szertartásának.

Előbb hüvelyk és mutatóujja között finom mozdulatokkal végigsodorta az előre kiválasztott szálat, mert pontosan tudta, hogy a dohány illata és aromája ettől a nem túl erős, de mégis határozott nyomástól, hogy úgy mondja, felszabadul, és csak ezek után emelte az orrához az életre keltett rudacskát, hogy az imént felszabadított illatot minél mélyebbre, ő úgy képzelte, a szagló hám sejtjeinek legmélyére, próbálja beszippantani. A szivarvágóval mindig pontosan ott vágta le a szivar végét, ahol éppen kell, se előtte, se utána, szinte sohasem hibázva el a megfelelő szelelést, amely a szorosán összesodort levelek közé szorult levegő áramlását, és a megfelelően lassú égést volt hivatva szabályozni. Talán ezt a mozzanatot tartá a legfontosabbnak, hiszen, ha túlságosan a szivar végéhez közel vágott – és higgyék el neki, sokan próbáltak így spórolni a drága havannákkal, és aztán meg nem értették, vagy inkább nem akarták érteni, hogy miért nem izzik megfelelően szivarjuk –, akkor nem szelelt eléggé. Ha pedig túlságosan nagyot vágott le belőle, ami csak a tapasztalatlan kezdőkkel fordulhat elő tipikus hibaként, és ő ugyebár, korántsem mondható kezdőnek ezen a téren, akkor pedig olyan gyorsan égett, hogy szinte semmi élvezetet nem talált benne az ember. Hummel József pontosan tudta, hogy a gondos sodorgatás és vágás jutalma és egyben bizonyítéka a szürke és szinte a szivar teljes hosszát megtartó hamu, amely csak a legvégén, egyetlen és méltóságos mozdulattal hullik a hamutálcára. A bambuszpálcát Döbereiner-lámpájáról gyújtotta meg, amelyet nyugállományba vonulásának al-

kalmából kapott beosztottaitól és kollégáitól, akik nagyon is ismerték Hummel dohányzás iránt érzett szenvedélyét. Még bele is gravírozatták a talpába, hogy *Josef Hummel alkapitánynak nyugalomba vonulásának alkalmából szeretettel az egykori bajtársaitól*, amit persze soha nem láthata senki, lévén mindig a talpára vala állítva ez a rafinált tűzszerszám a kandalló párkányán. Hummel ezt az ördögien ügyes szerkezetet – amellet persze, hogy a germán népelem találékonyságának ugyan kicsiny, mégis oly ékes bizonyítékát látta benne – a kémiai tudományok jövőbeni fejlődésének minden képzeletet túlszárnyaló bizonyítékaként csodálta. Hummel amúgy is hajlamos volt úgy tekinteni a *reáliai* vagy *positív* tudományok fejlődésére, mint az emberiség boldogabb jövődjének zálogára. Egy olyan elkövetkező világera előkészítőjeként csodálta a tudományos fejlődés minden újabb apró lépését, amelynek következtében minden vér és szenvedés nélkül valósulhatnak meg azon ideák és utópiák, amelyek most még csupán forrófejű forradalmárok és a földtől elrugaszkodott álmodozók fejében élnek. Hummel őszintén hitt a földdelej, vagy ahogyan manapság inkább nevezik, a villanyosság megzabolázásának és hasznosításnak teóriájában, és nem is tagadja, hogy órákig képes vala tanulmányozni a hazai és külföldi sajtó idevágó írásait. Mert ha annak a híres amerikai-nak sikerült befognia a villám rettenetes erejét, miért ne sikerülhetne a földpólusok között észrevétlenül ott feszülő delej energiáját hasznosítani, és az emberiség boldogabb jövődjének szolgálatába állítani. Hummel fejében már-már olyan világ keretei kezdtek körvonalazódni, amelyben a delej azonos pólusainak taszító hatását kihasználva akár még repülni is képes leend az ember, és akkor aztán semmi sem vet gátat diadalmas kibontakozásának. Ezekből a magányos ábrándozásaiból többnyire a lehulló szivarhamu alig-alig hallható, de mégis félreérthetetlen koppanása szokta volt kizökkenteni a nyugalmazott alkapitányt, bár még a kellemes füst eloszlásáig lelki szemével szinte látta az ég felé emelkedő gépezetek sokaságát.

Az is igaz azonban, hogy amikor a hűvösebb idő beálltával Hajós Lőrincz jókor hajnalban begyújt a kandallóba, Hummel sem a tudomány fejlődésének ezen aprócska vívmányát szokta segítségül hívni szivarja meggyújtásának műveletéhez, hanem maradt a jó öreg módszernél, és mindig a kandallónak a tűzénél izzítá be a bambuszpálcát, mert bizony az öngyújtót nehéz volt a hidrogén gázzal utántölteni, és főleg ezekben a bizonytalan időkben még Hummelnek is muszáj volt spórolnia vele. Amint szájába vevé a szivar végét, a szelelést ellenőrizendő néhány próbaszippantás, és némi finom csócsálás után, hogy érezze az ízét is, ne csak az illatát ennek a fenséges anyagnak, az izzó bambuszpálcát a másik végéhez tartva nagyot szippantott a rudacskába, hogy az izzás egyenletesen átterjedjen a dohánylevelek gondosan metszett peremére. És azután, hogy megbizonyosodott a felizzó parázs egyenletességéről és tartóságáról, felszabadultan dőlt hátra kényelmes fauteuillébe, átadva magát az íz- és illatorgiának, miközben a lebegő és finom füst ködképei régmúlt időköt idéztek a kicsi szalon végtelenné táguló falai közé.

De ezen a reggelen – Hummel legnagyobb bosszúságára – valahogy sehogy sem akart elkövetkezni az a pillanat, amikor szinte egyszeriben feloldódnak az éles kontúrok, elvesztik súlyukat a tárgyak, és kezdetét veszi a könnyű lebegés. Pedig a konyakba mártott szivar íze – kizárólag a reggeli elsőnél engedé meg magának ezt a szivarosok körében nem túlzottan elegánsnak tartott apró cselet,

hogy a kávé- és a dohányíz közötti átmenet zökkenőmentes legyen – igazán kitűnő volt, a szeleléssel sem akadt semmi gond, és már a kézfejét ért apró kellemtelenségről is megfeledkezett. Azonban hiába minden igyekezete, ami az idő előre haladtával, és a szivar fogyásával arányosan egyre kétségbeesettebb akarássá görcsösült, semmi érzékelhető eredményt nem tapasztalt. Persze tisztában volt vele, hogy valahogy az a bizonyos, szinte semmiből felbukkanó név nem hagyja nyugodni, és zavarja meg a megszokott reggeli áhítatát. Úgy is mondhatnánk, hogy Hummel Józsefet valami kikökönté az oly nehezen kiküzdött és éppen ezért oly féltékenyen őrzött lelkiegyensúlyából, hiába is próbált erről nem tudomást venni. Mert miközben egyre nyilvánvalóbbá lőn előtte, hogy ezúttal elmarad a jól megszokott és oly annyira várt, reggeli felszabadult lebegés, Hummelnek azzal is tisztába kellett jönnie, hogy miután a legutolsó szippantás nyomán már a szürkés-kék szivarhamu is *egyben* és szinte *koppánva* (erre mindig is büszke volt) belezuhan a finom mívű kristályhamutartóba – mert van ebben valami megnevezhetetlen méltóság, szokta volt mondani –, ugyanabban a pillanatban nyers kíméletlenséggel nehezedik rá az elkezdett újabb nap üres és sivár kietlensége. Hummelt nyugalomba vonulása óta minden egyes napon amúgy is rémülettel tölté el első szivarjának kihunyta – nem véletlenül igyekezett minden egyes pillanatát kiélvezve a lehető leghosszabbra nyújtani a füst eregetésével töltött időt –, mert tudta, hogy utána kénytelen szembesülni azzal a szorongással, mit a napból még hátralévő órák kitölthetetlen és végtelennek ható üressége áraszt. Azt pedig szinte elgondolni sem tudta, hogy mi lesz vele a megszokott elbódulás felszabadító öröme nélkül, ami azért némi vigasszal szolgált a csak szürke hétköznapiokból álló élete elviseléséhez.

Akárhogyan is csúrjuk-csavarjuk a dolgot – és bár ezt maga az alkapitány sohasem ismerte volna be semmilyen körülmények között, senki, de még talán ön-maga előtt sem –, Hummel József reménytelenül és menthetetlenül unatkozott.